

219

219

उर्दू संग्रह

पुस्तक का नाम लेखायाल सुजकी

लेखक पेडाका विश्वविद्यालय

प्रकाशन वर्ष १९२०

आगत संख्या २१९

219.U

رباعیات عجیبی

جو

رباعیات یونیورسٹی کے جدید فارسی پی۔ اے کورس کا ایک
مجموعہ ہے اور جس کے شامل ہونے سے ہی
معلوم شدہ کورس مکمل ہو سکتا ہے۔ علیحدہ چھپنے کی وجہ
سب یہ ہے کہ مؤلف کا اپنی رائٹ محفوظ تھا
بسی و اہتمام اقل عباد

کے۔ ایم میٹر۔ ایم۔ اے پروفیسر دیال سنگھ کالج لاہور
و بیکچر ار پنجاب یونیورسٹی

انتخاب و تصحیح و ترتیب یافتہ

طبع اول

۱۹۲۰ء

در مطبع کریبی واقع لاہور چاپ شد

219,U

رُباعیات سحابی استرآبادی

— (۵۰) —

باب اول - (۱) در معرفت الله و توحید

صاحب نظران که زندۀ جاویدند

و راسته زبیم و فارغ از امیدند

در هر چه نظر کنند او را بینند

در آتِ جہاں آئینہ خورشیدند

(۲)

عالم به فغان ^{لا اله الا هو} است

جاهل بگماں که دشمن است این یاروست

دریاب به وجود خویش موحی دارد

خس پندارد که این کشاکش با اوست

(۳)

هر چیز که جز خدائے نامے چند است

نامے چند است و هر عامے چند است

تکلیف و نماز و حج و هر چیز که هست

چو شے ز پئے نختن خامے چند است

(۴)
 آں گنج خفی نکر و ظاہر شاں را
 تا خلق نکر و حضرتِ انساں را
 شمع است نماینده کس در شبِ تار
 ہر چند کہ خود ساختہ باشد آں را

(۵)
 در تافتہ است آفتابِ احدی
 بر ہر ذرہ ز آسمانِ صمدی
 خفاش و شاں از این ندارند خبر
 نورِ ازلی کجاست و کورِ ابدی

باب دوم - در شرف (۴) انسان و صفت آفرینش

عالم ہمہ در دست و دواے خواہد

از خوانِ کرم برگ و نواے خواہد

کس بے حاجت نمی تواند بودن

در ویش غذا - شه اشتہاے خواہد

(۵)

آئینہ صفت بہ دستِ انویکوئی

زین سوے نمود و لے زراں سوئی

او دیدہ ترا کہ عینِ هستی تو اوست

زانش تو ندیدہ کہ عکسِ اوئی

۵

(۸)

در دائرۂ وجود انسانِ سلیم *helpless*
 ہم خطِ امید گشته ہم نقطۂ بیم *line*

تا در سیر است کار و نیست عظیم
 آنجا کہ فرود آید ملکیت قدیم *is his ancient home*

(۹)

جز عینِ تو نیست سرچہ خوانی اورا *except thy own self*
 و از نظر قبول رانی اورا *drivest appreciation eyes*

تا کہ گوئی این بدو آن نیک است
 ہر کس کہ تنہستی چہ دانی اورا

ephemeral

از خلق جهان و هستی فانی ما

ignorance

دانسته نشد به غیر نادانی ما

stupefaction

حیرانی ما بود مراد از همه چیز

یارب چه مراد است از حیرانی ما

(۱۱)

meekest

whom

ever
than

در هر که رسی نگو ببین کونیکوست

sheep

کو ساخته و خواسته حضرت اوست

worthlessness of

not life

به بے سرو سامانی من عجیب مکن

شاید که مرا دوست چنین دارد دوست

۷

(۱۲)

توجید بہ ہر کہ پروہ راز کشو *severe unity*

یک را ہمہ و ہمہ یکے دید و شنود

من مے گفتم کہ حال خود مے گویم

چوں وا ویدم حال ہمہ عالم بود *records* *Looking closely*

(۱۳)

انسان ہر چند جامع است ایجاوش *Comprehensiveness as in the Constitution*

بے عشق ز پیچ چیز نہ آید یاوش

ایں خانہ تار پر نقش است و نگار

تا پر تو مہر بر کجا افتاوش *But let us see*

At time

(۴) *Darkness* *Light* *Sadness*
 گم نورِ علامتِ مبینم خود را
 گم ظل و گم ظلامِ مبینم خود را
 چشمم ز فلکِ برون و شخصم در خاک
 یارب چه کنم کلامِ مبینم خود را
How I am to think of my self

باب سوم در علم (۱۵) و جمل و خود شناسی

با کس نه سوال و نه جوابت باید

بامروم چشم خود خطابت باید
 چشمه داری و عالم جلوه گر است
hook of the eye
& the whole world is set before thee

و گیر چه مسلم چه کتابت باید

(۱۴)

دل مسکنِ عشق است نہ ماوایِ عقول

it feels sad
چوں خانہٴ عقل ساختی گشت ملول

تحقیقِ بیاں کہ زود ویراں گردود

بہر خانہ کہ غیر صابش کرد نزول

(۱۵)

Knowledge
گر جرئہٴ زحامِ معرفت نوش شود

of all the struggle of the flesh were to subside
وین کشمکشِ ہوا فراموش شود

he contained
قلبِ عارف زیرِ فلک کے گنجہ

over
کے دریا را حبابِ سر پوش شود

(۱۸)

در دیده معرفت اگر کور می نیست

بر وجه خدا حجاب مستوری نیست

*diverse pursuits**remote*

دورئی تو از مطالب مختلف است

مطلوب اگر خدا بود دوری نیست

(۱۹)

advanced sage

خود را برساں به عارف پیش قدم

*For in him humanity is joined to**divinity*

کاخجاست حدوث را توصل به قدم

*Outside humanity which constitutes the**centre activity*

غیر از انساں که کعبه آبا و ایت

*wilderness**Death*

عالم همه نیست جز بیابان عدم

(۲۰) *Conversation with him*
حق با همه کس نه وصالش دانست

هر کس چیزے بقدر حالش دانست

essence of *novia* *worst* *maxim*
بس نکته که مبتدی به نادانی گفت
perfection *perceived by him* *at the end*
چون دید در انتها کمالش دانست

(۲۱) *without perfect* *asserts the* *worst* *man*
کامل گوید جہاں تمام و ایل است
declares *the* *ignorant* *man*
ناقص گوید کہ کوتہ است و ایل است
are the same *pieces* *chess board*
شطرنج ہماں عرصہ ہماں رخت ہماں

ایں بُردن و باختن ز علم و جہل است

(۲۲)

من ربط کتاب عقل گنجینه ام ^{Scattered down}
 اوراقِ فسانه را ز هم ریخته ام ^{leaves of fiction}
 هر چند که وصفِ خود کنم ^{justify} شاید ^{it is justifiable}

من مے دانم که با که آمیخته ام

(۲۳)

The Supreme

Being

موجود یگانه ایت پاک از همه رنگ ^{disgrace}
 چه ایمان و چه کفر چه فخر و چه تنگ ^{honour} ^{to him} ^{are all one}

خورشید هماں یکے و بے تغیر است ^{physician}
 خواہی در روم بین و خواہی در رنگ ^{Byzantium}

(۲۴) *discourse*
عارف سخن ارچہ مختصر ساز کند *short*

چشمیت بنیائے عالم را ز کند
پیش و آرد که هر چند که خرد است کلید *just consider the point*
بر خانه بس بزرگ در باز کند *very large house*

(۲۵) *encompass in his thought*
گر مرد همه خلق جہاں اندیشد
reflects
اندیشہ او بود چو ز آں اندیشد

ز اندیشہ خود برون شدن نتواند
No matter what we think on earth or in heaven he might think of
هر چند زمین و آسمان اندیشد

Non-Existence (۲۴)

تو آئینه وجود ^{being} مائی ^{not a reality} عد ما

یعنی ما را مگر تو اں دید به ما

هر چیز که پید است نمود است نه بود ^{excepts appearance}

بعد است کبودی که بینی نه سما

just as the blue colour is the not the thing.

(۲۵)

آگاه نه کرد عمتل مغرور ترا

از عشق - اگر چه ساخت مشهور ترا

شب دور بنور شمع نتوانی دید

بل بنید آنکه جوید از دور ترا

باب چہارم - در کتبہ (۲۸) و بیستی و مذمت یا و سائوس

Chapel

bores men

is good at boasting

در دعویٰ بہتریت ہر کم زو ہے

places himself in equality to all

با جملہ یکسبت آنکہ او بہت بے

سیار کمال و فضل حاصل کر دم

تا دانستم کہ نیستم بہ ز کس

(۲۹)

own importance

ہر کس کہ نہ ترک اعتبار خود کرد

give up

او کارِ حسد انکرو کار خود کرد

humility

docility

qualifications

زار می و نیاز و عجز می خواہد عشق

کس را نتوان بہ زور یا خود کرد

is brought into
importance
prominence

ہر چیز بہ ضدِ خویش در جلوہ گریست

بے ظلمت - نور کس نہ است کہ چہ

worth enhances humility
looks suggests
مرد رہ را تواضع افزاید قدر

خورشید بہ شرق و غرب کبر متبیت

defects merits
ہستی مرا گشت ہنر ما ہمہ عیب

not from the
unseen
ناگاہ چو افتاد بر او پر تو عیب

نیلو فر صبح خود نمائی مے کرد

water
dilly

sank down into
obscurity
چوں مہر بلند شد فرو رفت بہ حبیب

*if the people
wereto understand
(۳۲)*

گر رازِ نهان حق تعالی بینند

کے سُود و زیانِ خوشیتنِ اینند

men of faith
خلقتِ به گمان اہل یقین اند ہمہ

کو راں خود را بہ خوابِ دنیا بینند

*entered into union with himself
(۳۳)*

خوش آنکہ بولِ خویش وصل شدہ است

bondage of all ease & hardship
بیروں از قیدِ سہل و مشکل شدہ است

*a depressed with
indignity*

*Be not puffed up
with honor*
خوار از عزت مدار و ننگ از خواری

گاہیں خاکِ بسے گل شدہ گل شدہ است

(۳۴)

بیننده ز خویش بیش بیند همه را

A
same
seer

زاں کائینه وار خویش بیند همه را

یعنی آنکس که هست بیش از همه کس

his own self

است که عین خویش بیند همه را

(۳۵)

آگاه چو گوش بر حقیقت انداخت

finer

reality

moment

when
a wise
man

در شاه و گدایش سرخوش ساخت

در صنعت نائی چه تفاوت واقع

difference

art of the

player

گر نغمه بلند کرد و گر پست نواخت

play a high
note

(۳۴)

کبر و نخوت نه از خرد و آشتن است
Arrogance & pride do not indicate wisdom a man
 For only they tend to alienate us from mankind
 بل خلق را بنحویش بدو آشتن است

limb

خلق عالم تمام اعضائے هم اند
honor
 تعظیم همه حرمت خود و آشتن است

(۳۵)

عارف همه دیدشته و کرده هجوم
mystic
a handful of worthless men

از بهر نمود خویش مشتے معدوم

are like the flash of a rocket

این خلق شرار موشک تقدیر اند
people

range of flight

brilliance

آراستگی و اوج ایشان معلوم

باب پنجم - در (۲۵۸) بے اعتباری دنیا و عزت

نظارہ خوش است باغ رنگ و بورا

اما نہ تصرف بگذارد این خو را *But not the possession*

این شاخ اہل کہ دنیا شے خوانند *Tree of life*

گل رنگیں یک میوہ تلخ است اورا *gargues*

صاحب نظر عشق کہ عالی گہراست *True devotee of love*

آرا نگش ز ہندو عالم بدراست *honest as a*

عز دنیا ز اہل دنیاست ہمہ *votaries*

قدر کہ وجوہ کثرت گلو و خیر است *uses* *important* *of grain*

94/4

280000
90.99.800
21

219

14
5

(۴۰)

سیرکس باشد روئے به هر جا دارد
Simply seeks what is in conformity with his temperament
او صورت حال خود ملاحظه دارد

به مغز ایا راسه خود میخواند

کوس شاهی که این همه غوغا دارد

(۴۱)
aloud & illusion

deception

تا مرد و راین سرے رلیو و رنگ است
he is astonished

یک بخله اگر نشیند امین و رنگ است

Indulgence
enjoyment
is a short sighted policy.
کوتاه نظری است خوشدلی در دنیا

چشم همه وقت خنده ز آرزو رنگ است
eyes & nose contract

(۴۴)
گر بر سرِ خاص صد قیامت باشد

در عام همه کس اقامت باشد
گفتند به خردکاری که اسپ شه مرو
گفتا خرننگ من سلامت باشد

(۴۴)
جز غفلت نیست آنچه انس و شادوست *headless men*
Chastener مر آدم را وشت غمها و دوست *humanity*
strees the sorrow

در خانه و بنا که غرور است همه
خنده کسبی و گریه باورزا و دیت *haughtiness & King*
acquired

(۴۴) *justice*

اے دنیا و دین نہ دین نہ واد تو خوش

یک ساکن نیست در غم آباد تو خوش

*with the shade of
depression*

بگرفت دلم ز غریبت آباد وجود

haunt of death

اے مسکن مالوفت عدم یاد تو خوش

(۴۵) *Thou shalt have to abandon*

جمعیت خلق را رها خواهی کرد

یعنی ز همه روے به ما خواهی کرد

brusly removes

پیوند به غیر ماند امت دارد

محکم کن این گره که وا خواهی کرد

*do not tighten
this knot*

hidden desire (۴۶)
adieu

در خشم کس که آرزو را کرده و دوا

of all ways one
lovable

زیباست همه جهان و نیکو اوضاع beautiful
denote

دنیای طلبی ست و دم دنیا کردن means to hinder
after it
to depreciate a bargain

آئین خریدار بود و کس متاع

(۴۷)

هر چند زمانه شور و شر انگیز و fret & fume
last it should produce something worse than it should they
portend

بشکيب و گرنه ز آں بتر انگيز و
to beat down the waves

نتوان بر موج بحر دست زد

که آں دست زدن موج دگر انگيز و
lashing the hand

(۴۸)
 demands it *conce*
 تاگر دیش چرخ و دور منمے باشد
directly
 بس روز بد و حال تبہ منمے باشد
then put up with
 جو پائے صفائی بہ کدورت و رستار
to show the
polishes of
murder
 روشنکر را دست سید منمے باشد

(۴۹)
so long as a man
 تا دام کہ دست کس بہ ہر دست
there is power
 کم راہ برد کہ غیر او بے دست
he seldom realizes
 بروفق مراد تو از آن نیست فلک
does not move
 تا دریابی غیر تو موجودے دست
that thou mayest know

از خلق جہاں آں کہ خیر وار تر است ^(۵۵)
well informed from the world's mortals
 مفلس تر و خامش تر و بیکار تر است ^{least in demand taciturn most indigent is also}

در باغ بہ سرو باغبانے مے گفت
 خوش میوہ ترین درخت کم بار تر است ^{luscious}

دنیا بگذار و بگذر از شور و شمش ^(۵۶)
strife & trouble
 آلودہ مشو چو مردم بے بصیرش ^{do not become soiled like unwise men}
 کشتی چو شکست خواجہ را در دریا ^{when the Captain suffers a shipwreck}
 مشکے پر باد بہ کہ انبان زرش ^{bag}
shrivelled of air

باب ششم - (۵۲) در عشق حقیقی

از فرق ^{آجا} سرم تا به قدم ویدہ شود ^{I become all eyes}
 to the tip of toe

روزے کہ جمال تو مرا ویدہ شود ^{revealed unto beauty}

در من نگرمی ہمہ تنم جاں گرد و

در تو نگرم ہمہ دلم ویدہ شود

(۵۳)

ہر چند کہ عقل نفی این و آں کرد ^{Although}

یک شمیہ ^{particle} کمال عشق کے نقصاں کرد

شب پردہ ^{cover} عالی تواند بودن

اما نتواند شررے پنہاں کرد

achieve & lively
عشق آمد و ساخت چایک و حیات مرا

transported
وز غلام جسم و جان بروں حیات مرا

spiritualism
از چشمه دید آب حقیقت جو شید *quest forth*

materialism
وز گرد و عجز خوش فروشت مرا

If thou wouldst venture forth on the path of love
اگر مرکب عشق نیکو اں خواهی تاخت

با سوختگی چو شمع مے باید ساخت

gathering beloved
دانی ز چه شد شیدا در هر بزم شمع

it is self consumed
که آسایش جمع حیات و خود را در باخت

(۵۶)

عاشق کہ نہ خانہ نہ دکانے وارو

از عالم لامبکاں نشاے وارو

*world of
ignorance
the heart which is
quiescent by its love*

از تن برمدولے کہ او زندہ اوست

*quiescent the
body*

ور گورنخپید آنکہ جانے وارو

(۵۶)

اے زاهد و عاشق از تو دور نالہ وآہ

*mystic**ascetic**are in sad
plight*

نزدیک تو و دور ترا حال تباه

کس نیست کہ از تو جاں تو اند برون

indifference

ایں را بہ تغافل کُشی آں را بہ نگاہ

۳.

(۵۸)

ہر یار اگرچہ یارِ دیگر وارو
has an importance of his own
 یارِ ازلی اعتبارِ دیگر وارو
Eternal

پر برتنِ مرغِ نیست بیکار کیے
have their special value
 اتا پر بالِ کارِ دیگر وارو

(۵۹)

بگرفتہ ز بس عشق سراپائے مرا

نگذاشته در خاطر من جائے
Oppressed heart
 امروز چنان پرست از او این دل تنگ

کہ آنجا نبود رہ غمِ فروائے

(۶۰)
I have no other satisfaction
or pleasure

در یاری نیست هرگز کم کام و طرب

civility

good will

جز پاس دل یار که این است ادب

I have
to cultivate
idea of duality

در عشق دوئی راه ندارد و یعنی

Friends
pleasure.

thy own
will

یا خاطر خوش یا دل دوست طلب

(۶۱)

magnanimity to
rise above

آں را که ز هر دو کون استغنائیت

sacred
love

sanctuary

در بارگاه عشق مقدس جانیت

هر جا که گس پرد چه بالا و چه پست

simple

attracted

جز شیفته و رلوده علوانیت

Sweet to eat

(۶۲) Without ^{flinging oneself in vain}
^{in one hundred ways}

بے صد رہ در بلا نهادن خود را

کس نتوانست ^{instruction} پند وادن خود را

سیار افتد کوک و گرید از درد

تا حفظ کند ز اوقات وادن خود را

(۶۳)

اے در دل هر ذره از مهر تو شور ^{surge} ^{love}

چشم خرو از تاب ^{effulgence} ^{of Thy beauty} جمالت شده کور

عشقت ز ازل تا به ابد همزه جان ^{eternity without end}

باقی همه آشنایان ^{edge} ^{friends} و آلب گور

eternity
without
beginning

۶۴) *immortality* ^{and}

در عشق که جزئی بقا خوردن نیست

there is no means of saving
me & life

جنجاں این دلیل جاں برون نیست

there

گفتم که ترا شناسم آنکه میرم

who has known
me

گفتا که شناسای مرا مرون نیست

باب نهم (۶۵) در سخن و خاموشی

power of
speech

silence

ببیند دو کون رسته از آب سخن

جمع آمده خوب و زشت در باب سخن

هر چند نگاه می کنم عالم را

apprehensions

معنی سخن است صورت اسباب سخن

spirit

(۴۴)

influence

ناگفته سخن نیست اثر از تو و من

diffusion of the light of God

زیرا سخن است ریش نور و اولم

since

گفتند به پیر ز کئی واقف خویش

گفتا ز آں وم که که وم آغاز سخن

(۴۵)

*secret**thought**that flashes in us*

هر نکته که رو نمود و دل بر و نهفت

to become linked with sorrow

چون گفتیمش ملال شد با آن حقیقت

*world's reality**ideas*

یعنی که معانی که جهان ازل اند

must be rough reality

در جانب دید جو نه در جانب گفت

Complaine (۶۸) *gratitude*
 بهرگاه که شکر و شکره بوده ترا

او چشم تو بر کار تو بکشوده ترا

ماں
 آنکس که تو حال خود به او میگوئی

آگاه نه که او به تو بنموده ترا

mind & body (۶۹) *hale & hearty*

عاقل که سلامت است و خوش جان منش

Has no Cause to be offended
 از پیچ سخن رنجبه شدن نیست نفش

then it is a consequence
 گر دانا گفت آن سخن پندیده بود
 ورنه او گفت خود چه باشد سخنش

those who ^{quest} (60) wine of Divine knowledge

آنانکه شراب معرفت نوش کنند

از هر چه بجز اوست فراموش کنند

آں را که زباں دهند و دیده ندهند

و آں را که دهند و دیده خاموش کنند

such as are (61) gossamer ball
bound to dis-credit me
بزل است و فسانه ترا قدر شکن

جز آنکه ضرورت است آں را گفتن

mischief mischief mischief
disrupting the indecency
در خلق نفاق و شین و عمو و فتن

ز آنست که از اندازه برون رفتن

۳۷

باب ششم - در آرز (۶۲) واصل و ترک هوا و هووس

گر با خود می از خوف رجا و دروسرا ^{disturbance}ور با خلقتی ز ما جدا و دروسرا ^{worries}^{wealth leads to}^{anxiety}

از فقر طلال و از غمت اور و دروسرا

^{freight with}حاصل همه چیز چرخد اور و دروسرا ^{disturb}

(۶۳)

^{obscurify}

آئینکس که مقیم گوشه فقر و فناست

^{worldly way}واند که بقای رهبران تا بجاست ^{stay power}^{recluse}احوال زمانه گوشه گیران و نهند ^{recluse}

بازی ز کنار عرصه بهتر بیداست

۳۸

(۶۴)

در دور فلک که برون باختن است *revolution*

هر اوج پے خضیض در تاختن است *depression*
progress
is a close follow

غافل باشد که رفعت خود داند *elevation*

بر دشتنی که بهر انداختن است

(۶۵)

هر چند که هست دولت از نعمت بخت *riches & influence*
I have

باریست گراں چو شد برون از حد بخت *crushing burden*

بسیار ثی مال و جاہ مروافت اوست *proves a curse to a man*

انبوه میوه بشکند شاخ درخت

۳۹

(۶۴)

wise & prudent

گر مرو خیر و عاقبت ہیں مے بود

His material

فوت دنیا ش قوت دیں مے بود

طفلی مے کرو گر یہ گاہے پئے کام

wise beside me

بالغ شد و گفت آہ اگر ایں مے بود

(۶۵)

تا بند ظلم آسمانی و زمیں

Trustee
بر گنج وجود کے توانی شد امیں*cherish no hope*

گفتی کہ ز سر دو کون نوید شد مے

for this very plain matter implies hope

خاموش کہ امید ہمیں است ہمیں

Hold thy tongue

۲۷

باب نهم در طاعت (۸۹) و شرح و لطیف و کرم
in the heart of love
 در مظهر احد سوخت همه کین با را

آں که او دانست مدعی دین با را
goal
 هر فرقه به هم بر سر دنیا و جنگ
over some worldly object
 آورده بهانه دین و آئین با را
as a mere pretext

(۸۹)

اے در ره حق زرقه یک گام درست
is hollow in his eyes
 و طاعت تو بنزد ویزواں همه است
devotion
 رمز است وضو تا بدانی که اول
absolutely a duty
 دست از همه کار و بھرے باید شست
from all concerns of the world

She should not only be friendly to
every one who is good

نہ ہر کہ نیکو ست و ست مے باید بود

she must be hand &
glove

بد را بر غنیر پست مے باید بود

یعنی سهل است دوست ^{to be well disposed} بدون با دوست

با دشمن نیز دوست مے باید بود

(۸۱)

خواہی کہ ترا رتبہ ابرار رسد ^{people}

مپسند کہ کس راز تو آزار رسد

از مرگ میندیش و غم رزق مخور ^{livelihood}

for there 2 must come in their own
good time
کہ این ہر دو بوقت خویش ناچار رسد

(۸۲)

گر خلقِ جهان همه به طاعت خیزند
 صد گونه عطا کنند و خیر انگیرند

Count it as a great merit bestow a hundred kinds of gifts

چوں نیک نظر کنی نه مبنی جز این

که از بحر به بحر مشقت آب بریزند

(۸۳)

سلطانی و کبر و عجب وستی سهل است
 درویشی و فقر و تنگدستی سهل است

is a trifling work pride arrogance
Saint-hood with all its woes of poverty

abode of (Life everlasting)

خود را بر سائ به جاے جاویدانی

ورنه دوسه روز هر چه هستی سهل است

۶۳

(۸۴)

اے بندہ حرص کردہ جسمِ جاں را
 معذوری اگر نجوئی آزاداں را *show and helpless*

چیزے کہ غنی راسوے درویش بُرد
 لطفِ کرم است تو نداری اس را *but thou are devoid of them charity kindness*

(۸۵)

خورشید وجود روبرو نیست ترا *sun of life*
 تائیت به کام و آرزو نیست ترا *lusts & desires*
 ہمچوں مہ چار وہ نہ در حدِ کمال *state of perfection business*
 ز آنی کہ تمام رو بہ او نیست ترا

reasons to
inclined to
groove
(۸۵)

ز اس گونه که عقل است به آلا مائل

عشق است بذات حق تعالی مائل

we are held in
bondage by the
whole

پایسته بنیم ما و دل نیست

چوں شعله شمع جز به بالا مائل

we must find
(۸۶)

vegetation

باید ز گیاه ره به جو پیودن

rest there

وز جوئے به بحر رفتن و اسودن

یعنی از قالب بجانب قلب شدن

then leave our selves in the minds
midst of our
hearts of God
thine self

در قلب آنگه مخو مقلب بودن

(۸۸)

یک تن به همه جهان آب و گل نیست

susceptible

که او را چو تو بچ و راحته حاصل نیست

هر جاندارے چو خویش باید دانست

هر کس که ندانسته چنین عادل نیست

(۸۹)

disposition

ذکر احد است آنچه کند پاک سرشت

نه بهیم جهنم و نه امید بهشت

*He's not a
sincere
lover*

مخلص نبود کسی که سوتے جاناں

*to expression of
devotion*

در نامه بغیر عرض اخلاص نوشت

(۹۰)

unworthy

تا نا اہلِ دعا ندارد اثرم

come to fruition

ور اہلِ مدعا خود آید بہ بر

از درویشے شے دُعای طلبید

practice charity

گفتا کہ دُعای خود گن یعنی کہ کرد

(۹۱)

تا دیدہ ز روزگار بس رنج و شکست

با مردم رِہاں نتوانست نشست

wise men

مَرغِ ناگہ ز کشتیہ کرد ہوا

*ship**suddenly*

چوں بحر بدید باز در کشتی جَست

(۹۲)

کوچک بودن بزرگ را کوچک نیست
 آں کوچکی از کمال باشد شک نیست
 ورنه پدر زبانِ کودک گوید
 عاقل داند که آں پدر کودک نیست

just as

(۹۳)

گر راهروی *if I have* آوازه و نام *section of*
 از خود بگیرد با حُسنِ آراست
 از خویش نگفت مردِ عاقل به فلک
 مَرده صفت است مُرغِ زیرِ دام *mark*

truth

باب ہم - در جوانی (۹۴) دبیری حیات و ممات

مسکین انسان و این ہمہ ما و منش *we & activities*

خود هیچ نہ در میانہ کار و منش

یک چند بہ ہر طرف دوید و آنگاہ *for a moment*

اللہ گرفت جانش و بہر منش

(۹۵)

کارے بہ تو بسیار ندار و عالم

وز فوت تو آزار ندار و عالم

پیش تو اگر چہ مرگ تو دشوار است *is a serious problem in the eyes of*

آساں تر ازین کار ندار و عالم

۴۹

(۹۴)

من باغِ جہاں را قفسے دیدم و بس ^{made of passion or desires}
 غمش ز ہوا و ہوسے دیدم و بس ^{evening}
 از صبح وجود تا شبانگاہِ عدم ^{since the dawn of my life}
 چوں چشم کشودم نفسے دیدم و بس ^{breath}

(۹۵)

روزے کہ اجل و رِ امل مے بندد ^{desire} ^{Death}
 یک کس مے گرید و یکے مے خندد
 گریندہ ز کامِ خود جدا میگردد
 خداں بہ مرادِ خویش مے پیوندد

۵۰

(۹۸)

When *When* *their life & hope are on the way of ruin*

ہستی و اہل را کہ خلل مے آید

Eternal beloved

پیمان ز معشوق ازل مے آید

آنکس کہ ترا قرار جز با او نیست

That hails thee from far beyond

آوازش از آنسوے اہل مے آید

(۹۹)

یک چند بزیستند و آخر مُردند

*These**They were made of short of youth*

باز می ز جوانی غنیمت پیری خوژند

In this flower of time where heat alternates with cold

در ساقیہ دہر کہ حر و سرد است

Sped like water

چوں آب دویدند و چون بخ افسروند

whose designs were
heart ravishing

(۱۰۰)

Carpet

فرشته دیدم که نقش او هوش رباست

مفروض بر اوست که نه حدش پیدا است

هر کس که زره رسید یک خطه او

بنشست و شمر و نقش خنجر و برخواست

باب یازدهم - در جبر (۱۰۱) و اختیار و گناه و توبه

Sketches of the free
will

سرشته اختیار و روست تو نیست

frail nature

لیکن معلوم فطرت است تو نیست

mark on
a

نقش

the
fate

کعبه بین وقت

but no within
they power

وروست تو هست یک روست تو نیست

All good & evil coloured by the source & origin

ہر نیک بدیت گو ہر کانی خویش

Superior knowledge

ہر رنگ گرفتہ خواندہ بہدانی خویش

اے مسلم اگر بہ کافرستان زادی

صد طعنہ زدی بدیں مسلمانی خویش

(۱۰۳۳)

passed through various stages of life

ہر کس کہ قدم بہ سیر ایام نہاد

جز در چہ عادتے نہ یک گام نہاد

A demon core

غول آمد و پروم و مروج عالم را

wine

herb

opium

By means of one call

واں را افیون و بنگ و مے نام نہاد

(۱۰۴)
gross desires Empty Show
تا چند محباز و آرزوهای درشت

تا که سوے ہر حقیقتے کردن پشت
in The Satisfaction
عمرے بہ ہواے شہوتے نتواں گشت

Can not be sacrificed
صد اسپ بہ جستنِ خرے نتواں گشت

(۱۰۵)
diversions charms
عالم کہ بے فسانہ و فن دارد

deeper
نارے است آں را کہ نور ایمین دارد
fine

ہر چند کہ خائے پیر نقش است و نگار

chunks
مزع مسکین چشم بہ روزن دارد

(۱۰۵)

بس سادہ دلی کہ از این ہ آگاہ افتاد

Many a
Simple
man

بس اہل حسد کہ در تنگ چاہ افتاد

bottom of the pit

این کار حوائے تہ نہ علم و عملے ست

works

depends

چوں گنج کہ تار کرابدو راہ افتاد

(۱۰۶)

گر حق تنخویف عدل و دادے نکند

equally justice fear

If God did
not inspire

خلق از روش صواب یادے نکند

ways of righteousness

whose whole care is
in the garden

جز صاحب باغ کار او جملہ صلاح

کس نیست کہ در باغ فسادے نکند

degradation

(۱۰۸) is illuminated

جنت زلفائے دوست پر تو گیر است

exploration whole part
ہر فرع کہ بہت اصل را تفسیر است

indication of his happiness
خندیدن مرد صورت خوش وقتی است

Even as the appearance of flowers heralds spring.
ز انگونه کہ گل بہار را تعبیر است

باب وازدہم - در (۱۰۹) آخرت و رحمت الہی

unique Being expect a want
دار و ہمہ چیز غیر حاجت آں فرد

while I am He is over flowing with forgiveness
بل ہم اہم اہل حاجت او کرد
اور اہمہ غفران مرا عصیان است

کس پیش طبیبان چہ بُرد و غیر از درد

(۱۱۰)

روزے کہ عیاں شود خداوند جہاں

wrath on the great
 لطفش بہ کہاں باشد و قہرش بہ کہاں

shines out
 خورشید جہاں فروز چوں در تابد

worlds illuminating
wholly the planets but the disappear
 ذرہ شود آشکار و ستارہ نہاں

(۱۱۱)

high
 رہروز مہبوط راہ یابد بہ صعود

low
a perverted man
 بے رہ ز صعود خویش باز آید زود
On the path of one whose heart is pointed towards God
 در سیر کے کہ روشے دل در حق بود

Unmixed means
 چاہ یوسف بہ از سپہر نمرود

ہر قسم کی اسلئے لکھائی کی نظائیں کتب اشتہارات لکھوانے کا نتیجہ یہ عالم ہے کہ خوشنویس نو بار گیت لکھوانے
 CC-0. Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

ओ३म्

पुस्तक संख्या

१६/५

पञ्चिका-संख्या.... २४६

पुस्तक पर सर्व प्रकार की निशानियां
लगाना वर्जित है। कोई सज्जन पन्द्रह दिन से
अधिक देर तक पुस्तक अपने पास नहीं रख
सकते। अधिक देर तक रखने के लिये पुनः आज्ञा
प्राप्त करनी चाहिये।

Signature with Date

14
—
ω

१३/३

RECEIVED

LIBRARY